Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVII. Ч. 231. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 30-го ЖОВТНЯ 1980 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 30, 1980 No. 231. VOL. LXXXVII.

ДЖОРДЖ БУШ ВІДВІДАВ КЛІВЛЕНД

Клівленд, Огайо (Степан Кікта). — В суботу, 25-го жовтня, республіканський кандидат на віцепрезидента ЗСА, колишній амбасадор Джордж Буш четвертий раз побував у північному Огайо і виступав з передвиборчою промовою у Менторі і в Клівленді, а перед відлетом до Сінсінаті на летовищі відбув пресову конференцію з етнічною пресою.

Зібралося 30 кореспондентів і надавців радіоавдицій, у тім від „Радіо Свободи" й численної публіки. Колишній посадник Ралф Перк привітав гостя, який повторив найважливіші напрямні програми Реґена-Буша у закордонній політиці, що нею найбільше зацікавлені етнічні групи, та відповідав на запитання. Головною темою виступу Буша було твердження, що ЗСА мають бути запорукою збільшування свобід громадян і народів у світі, і осягати цю ціль мирними засобами, а не військовою конфронтацією.

Здобути 25 електорів з Огайо — важливо для обох партій; до вирішення цього можуть спричинитися виборці найбільшого у стейті клівлендського повіту Каягога з 1.7 мільйона населення і 650 тисячами зареєстрованих виборців, що завжди у великій більшості голосували за демократів. Шанси Демократичної партії цим разом зросли ще більше, бо колишній посадник Стовкс повів між чорним населенням сильну акцію реєстрації до голосування і за три місяці приєднав нових 170 тисяч виборців. Тому прихильники республіканців не можуть залишитися невтральними і сидіти 4-го листопада вдома, бо справи вирішать інші, без їх участи і в їх некористь.

Тому республіканські кандидати і провід партії прикладають більше зусиль, щоб зискати голоси ще невирішених виборців у цьому стейті. Кожного разу під час перебування тут кандидатів Реґена і Буша, вони зустрічаються окремо також із етнічними народами. Українців заступає Український Республіканський Клюб у Клівленді під проводом адв. Б. Футея, який є також стейтовим координатором національностей в Огайо та займає інші пости. З ним співпрацює попередній голова Клюбу, а тепер голова Федерації Українських клюбів і відомий діяч у крайовому засязі Тарас Шмагала.

Джордж Буш добре ознайомлений із українськими справами, а ми пам'ятаємо його з першого виступу між українцями на останній конвенції УНСоюзу в Філядельфії, на яку він приїздив як голова Республіканської партії.

У загальному виборча активність українців ще дуже слаба і потрібно виробити більше зацікавлення голосуванням та висуванням кандидатур українських громадян. Республіканський клюб закликає усіх зареєстрованих скористати зі своїх громадянських прав у дні виборів.

РОЗАЛИН КАРТЕР ВІДВІДАЛА УКРАЇНСЬКУ КАТОЛИЦЬКУ ПАРАФІЮ В НЮАРКУ

Розалин Картер під час пресконференції.

Українці квітами вітають дружину Президента ЗСА.

Нюарк, Н. Дж. (Л.В-а). — Плянована на одну годину візита Першої Лейді країни продовжилася вдвічі довше, коли в понеділок по полудні, 27-го жовтня, тут до парафії св. Івана Хрестителя в рамках передвиборчої кампанії загостила Розалин Картер.

На Перщу Лейді чекали на шкільному подвір'ї понад сотня шкільних дітей з китицями квітів і прихильними плякатами: „Ми любимо Вас, Розалин Картер!", „Вітаємо Вас!", „Ви нам найкраща, бо Ви інша і краща від решти людей!", з принципалкою школи сестрою Неонілею, ЧСВВ на чолі; отець-парох Михайло Кучм'як зі своїми помічниками отцями о. І. Сиротою, о. Д. Библівим і о. М. Перетятком; і представники Клюбу Сеньйорів цієї парафії; представники українського громадянства демократичного політичного патрійного пов'язання та численні представники засобів масової інформації: газет, радіо й телевізії.

Р. Картер, яку охороняла дуже уважно велика група і поліції й секретної служби, все таки зовсім вільно й наполегливо старалася стиснути найбільше простягнених до неї рук і відповідала з милою усмішкою на усміхи доброзичливих зібраних, особливо дітей, які не крилися зі своїм ентузіязмом з приводу цих історичних і перших у історії українського поселення в Америці, відвідин.

Ще перед виступом у шкільній залі, від шкільних дітей, яких у цій українській школі є 170, вітала квітами й коротким привітом 13-річна Лариса Ворох, учениця 8-ої кляси, а діти хором проспівали грімке „Многая літа!". Р. Картер з видимою приємністю приймала цей щирий вияв симпатії від дітей — дехто з них у народних строях — і з неприхованою ніжністю прислухалася до слів Сестри Неонілі, яку потім раз-у-раз вирізняла з великої кількости людей, які намагалися стати якнайближче до гості.

Після привітань надворі, коли Перша Пані також взяла собі на пам'ятку один плякат з привітом для неї, вона зійшла в супроводі представників стейтової й міської влади й українських господарів до залі, де вона виголосила свою промову.

Представив гостю голова Українських демократів Йосип Лисогір, що був тут за майстра церемонії. Він представив також інших визначних громадян, які були в почоті Першої Пані: дружину губернатора стейту Ню Джерзі Джін Бирн, посадника Нюарку Кеннета Ґібсона, який при цьому сказав пару слів привіту для українців, що створили таку велику й міцну громаду-парафію в серці Нюарку.

Р. Картер, вітаючи всіх від імени свого мужа-Президента і свого власного, говорила з теплом і сердечністю про привіт Лариси Ворох, яка їй і віком і своєю восьмою клясою нагадала її власну наймолодшу доню 13-річну Еймі. Вміла вона також висловитися з гумором про те, що її чоловік радше був би помінявся з нею місцями, щоб бути тут, сьогодні, з українцями, а вона, Розалин, була б „радше" теж на дебатах з Реґеном у вівторок, 28-го жовтня, у Клівленді. Тут авдиторія реаґувала веселим сміхом, збагнувши жарт. Тому, що серед зібраних було багато старших віком громадян, Р. Картер довше спинилася на програмі Президента для сеньйорів-громадян, заторкнула питання соціяльного забезпечення, згадуючи при тому різниці в підході до цих проблем Картера і Реґена, кажучи, що чотири роки тому новообраний президент Картер застав систему соціяльного забезпечення в цілковитій руїні, а від того часу ця програма знову стала на ноги, для користи старших американців. Це саме є і з проєктом Картера оподатковувати надто високі зиски нафтових компаній, щоб з виручених у той спосіб грошей допомогти оплатити сеньйорам - громадянам опал взимку. Тут теж згадувала своїх дорогих старих: матір свою й чоловікову.

Хвалячи програми Президента для полегшення фінансового стану американців, його відданість справі миру, — за що дістала сильні оплески, — його високу моральність, працьовитість і стабільність, з якою він здійснює свою програму добра для всіх, пані Картер порівнювала ці позитивні риси Президента з ознаками українців: солідність, побожність, працьовитість, порядність, постійність характеру й миролюбність. Як українці, — казала Розалин Картер, і Президент любить старанно працювати, любить і слідує традиції, намагається зберігати тяглість у програмах і цілях. Тому вона просить виборців українців віддати голос за її чоловіка на другу президентську каденцію, щоб він міг докінчити розпочате корисне діло.

(Закінчення на стор. 4)

КАРТЕР І РЕҐЕН ДЕБАТУВАЛИ ПЕРЕД МІЛЬЙОНАМИ ТЕЛЕВІЗІЙНИХ ГЛЯДАЧІВ

Роналд Реґен

Джіммі Картер

Клівленд, Огайо. — В півторагодинних дебатах про найвітальніші питання американської внутрішньої й зовнішньої політики виступили тут у вівторок, 28-го жовтня, в Клівлендській Публічній Залі два найважливіші кандидати на пост наступного президента країни: Джіммі Картер, ставленик Демократичної партії, теперішній президент, і Роналд Реґен, ставленик Республіканської партії, колишній губернатор стейту Каліфорнія. Дебати поміж кандидатами, як і в інші роки президентських виборів, спонзорувала Ліга Жінок-Виборців, в імені якої відкрила дебати Рут Гінерфелд; модератором був відомий політичний коментатор-емерит, Говард К. Смит; панель запитувачів складався з визначних журналістів чи редакторів: Гері Елліс від „Крішчієн Саєнс Монітор", репортер; Вілліям Гілліард від „Портленд Орегонієн", заступник редактора; Марвін Стоун від „Ю.С. Нюз енд Ворлд Ріпорт", редактор; і Барбара Волтерс від ABC Нюз, кореспондентка. Обом кандидатам на президента було поставлено по черзі всіх разом вісім питань: в першій частині дебат чотири і в другій частині — чотири. В першій частині кожний запитувач ставив кандидатам після відповіді на основне питання також допоміжне питання, щоб увипуклити проблему й примусити кандидата детальніше специзувати свою відповідь. В другій частині дебат були інші правила: також кожному кандидатові ставлено по одному питанню,але вже без допоміжного,з тим,що після кожної відповіді опонента його супротивник мав дві нагоди заперечити або прокоментувати відповідь іншого і навпаки. Закінчилися дебати трихвилинними заключними підсумками обох дебатуючих і кінцевою заввагою модератора, який подякував Лізі Жінок-Виборців, яка вже 60 років веде корисну працю серед громадян Америки, освічуючи їх, навчаючи й заохочуючи громадян брати активну участь у політичному житті країни; він також подякував учасникам дебат: прездиентові Картерові й губернаторові Реґенові, та панелістам .

Перше питання стосувалось військової сили Америки, друге — контролі інфляції, третє — занепаду американських міст, четверте — справи закладників у Ірані, п'яте — договору про обмеження зброєння поміж ЗСА і СССР (САЛТ ІІ), шосте — проблеми імпортованої оливи й альтернативи їй, сьоме — тягару програми Соціяльного забезпечення на молодих американців,і восьме — як один кандидат оцінює іншого і що уважає за слабість свого суперника, а що за свою силу.

Відповіді обох запитуваних були підсумком всього того, що виборці-американці і всі інші — читачі друкованого слова, слухачі радіо й глядачі телевізії, чули бачили й читали протягом цих останніх восьми передвиборчих тижнів тут, в Америці, чи загально в світі.

Картер захищав політику Білого Дому, уважаючи, що в кожному відношенні є поступ на краще, хоч і в деяких випадках цей поступ повільний, проте постійний. А Реґен критикував цю

(Продоження на ст. 4)

Округа УНС Шамокіну відбула організаційні наради

Фраквіл, Па. (с.г.). — У неділю, 19-го жовтна ц.р., тут у залі УКЦеркви св. Михаїла відбулися чергові Організаційні Наради Округи Твердого Вугілля — Шамокін, в яких взяло участь 20 відділових урядовців, які заступали 15 Відділів Округи, що об'єднує всіх 21 Відділів. Таке поважне число учасників нарад було стимулом і заохотою для інтенсивної праці для Управи Окружного Комітету.

Наради відкрив і ними проводив голова Округи Тимко Бутрей, а обов'язки писаря виконував касир Округи Адольф Словік. Відкриваючи наради, голова привітав пароха церкви, в залі якої відбувалися наради, о. монсеньйора Йосифа Бацу, заступницю головного предсідника УНС Марію Душник, союзового організатора Степана Гавриша і союзового піонера Петра Ґелетія. Відтак він запросив до переведення молитви о. Бацу, а при тому згадано померлих членів Округи, а зокрема,всі помолилися за душу щойно померлого секретаря 85-го Відділу Томаса Панка.

З черги, згідно денного порядку, до слова була запрошена Марія Душник, яка висловила признання Управі Округи за поважні організаційні успіхи в минулому, а також і в біжучому роках. Відтак вона у своїй доповіді заторкнула всі ділянки загальної союзової праці у всіх Відділах. За її словами, майно Союзу перейшло суму 45,000,000 долярів і дальше збільшується з кожним місяцем. Українська Будівля, себто Союзовий хмаросяг має вирентувані всі поверхи і в зв'язку з цим передбачається поважний прихід з винайму. Вона говорила також про Борговi зобов'язанні і закликала членів інвестувати гроші у згаданій будівлі на високі відсотки. М. Душник говорила про видавництво „Свободу", Союзівку, дивіденду,стипендійний фонд, а також і про організаційні справи. За дев'ять місяців вже придбано 1,353 члени, а в тому самому часі були поважні втрати. Щоб не допустити до дальщих втрат, треба до кінця року придбати під час осінньої кампанії, 2,000 нових членів. При тому прелеґентка подала деякі практичні поради і закликала до гармонійної співпраці всіх Відділових урядовців Округи. Марія Душник коротко згадала також про XIII Конґрес УККА.

З черги до слова був запрошений Степан Гавриш, який говорив виключно про організаційні справи, аналізуючи працю Окружних Відділів в 1979 році і в біжучому. Вже напочатку він запевнив представника Екзекутиви Марію Душник, що Округа виконає свою квоту на 100 відсотків з „гаком" так, як це було в 1979 році: квота виносила 100 членів, а придбано 138, а у біжучому є та сама квота 100 членів, а буде далеко більше. Він згадав про успіхи Округи на протязі довгих років. Округа гордиться тим, що вона є „колискою" народження Батька Союзу 86 років тому. В зв'язку з цим, всі повинні так працювати, щоби бути приміром для інших Округ. При тому він висловив подяку секретарям, які вже в біжучому році до вересня придбали нових членів, а саме: Михайло Хомин — Відділ 389-ий придбав 17 членів; Йосиф Чабан, секретар 242-го Відділу, придбав 15 членів; Пеґі Гентош, секретарка 305-го Відділу, придбала 8 членів і Галина Словік, секретарка 7-го Відділу, придбала 6 членів; всі інші придбали менше, що дало разом — 69 членів. Коли врахувати аплікації нових членів, які по традиції принесли секретарі на наради, а саме — 22 аплікації, то Округа вже має придбаних 91 нових членів. Для виконання квоти залишилось придбати 9 членів, а буде придбано, напевно, до кінця року ще 25 нових членів. Аплікації під час нарад передали

(Закінчення на стор. 4)

БРЕЖНЄВ ХОЧЕ ГОВОРИТИ ПРО РОЗЗБРОЄННЯ В ЕВРОПІ

Москва. — Леонід І. Брежнєв, генеральний секретар ЦК КПСС і голова Президії Верховної Ради СССР, виступаючи на парадному обіді влаштованому кремлівськими лідерами на честь диктатора Етіопії полк. Меґісту Гайлє Маріяма, який перебуває в Совєтському Союзі з офіційною візитою, знову підніс справу европейського роззброєння, а головно обмеження ракет середнього засягу, які стали предметом широкої дискусії в світі.

Як відомо, СССР вже раніше обклав стратегічно важливі місця у сателітних країнах ракетами такого типу, а З'єднані Стейти Америки щойно збиралися реалізувати прийнятий в головній квартирі НАТО плян розміщення таких же ракет американського виробу в деяких країнах Західньої Европи.

На думку Брежнєва „американські мілітаристи" своїми потягненнями і пересуваннями мілітарної сили в різні країни світу створюють атмосферу напруження у світі. Як приклад він навів „революцію" в Ірані, яка збігалася з маневрами американської військової фльоти та війну між Іраком і Іраном, під час якої морська фльота ЗСА також наблизилась до арабських країн з метою забезпечити інтереси ЗСА у цьому просторі. Очевидно, Брежнєв говорить про американські воєнні бази в арабських краї-

(Закінгення на стор. 4)

В Америці

ТРИДЦЯТЬ ТРИ АМЕРИКАНСЬКИХ громадян, в'язнів кубинських тюрем, серед них є здогадні торгівці наркотиками й принаймні десять пірвачів літаків — повітряних піратів, звільнено з тюрми на Кубі, і вони виїхали в понеділок до ЗСА. Троє з цих арештантів відмовилися від повороту на батьківщину, бо їх тут чекала б тюрма. Серед в'язнів є більшість таких, що їх притримано в Кубі без достатньої з погляду демократичного законодавства на те причини, наприклад, за те, що розповсюджували протикомуністичну літературу, або морські човни яких прибилися до берегів Куби без дозволу.

В АТЛАНТІ, ДЖОРДЖІЯ, де в останніх 15-ти місяцях зникло 14 негритянських дітей і 10 з них знайдено забитими, інтенсивно ведуться розшуки за винуватцем або винуватцями цих жахливих злочинів. Наплив добровольців для розшуку цих зниклих без сліду дітей такий несподівано великий, що поліція може робити розшуки в кількох місцях нараз протягом наступних кінців тижня в надії, що таке докладне шукання виявить злочинців чи злочинця. Під час кінця тижня 25 і 26-го жовтня аж три тисячі добровільних шукачів допомагали поліції в, на жаль, покищо неуспішних розшуках.

ВІДОМА ОПЕРОВА СПІВАЧКА, колоратура-сопрано, Беверлі Силс, яка тепер стала директором Міської опери в Ню Йорку, бувши багато років прімадонною цієї опери, в понеділок, 27-го жовтня, співала в останній раз на оперовій сцені, після чого присвятить себе цілковито адміністраційній діяльності, зокрема здобуванню фондів для Міської опери серед своїх численних впливових і маєтних приятелів, здебільшого нюйоркчан. Цей раз також вони заплатили по1,000 долярів за квиток разом з прийняттям: коктейль і обід з балем. Все це відбулося у великому шатрі, розкиненому для цієї спеціяльної нагоди надворі в Лінкольн Центрі поміж будівлями Метрополітальної і Міської опери. Серед гостей були визначні особистості музичного, мистецького, фінансового, телевізійного й політичного світу.

У світі

СХІДНЬОНІМЕЦЬКІ КОМУНІСТИЧНІ ЛІДЕРИ, обмірковуючи ситуацію на Близькому Сході, зокрема війну між Іраком і Іраном, а також події в Афганістані у пов'язані з найновішим втікачем, який засудив Совєтський Союз і власний уряд за вбивство афганського народу на конференції ЮНЕСКО в Югославії, погрожують також війною в Европі, якщо західні „імеріялістичні" держави не перестануть готувати плянів нападу на комуністичні держави. „Під жадною умовою ми не можемо дозволити ворогові бути мілітарно сильнішим від нас, а якщо Захід захоче розпалити війну то він повинен зазнати великої поразки від зброї Совєтського Союзу й інших комуністичних держав", — заявив Еріх Гонекер, перший секретар східньонімецької Комуністичної партії, виступаючи на ґрадуаційній церемонії військової академії. Політичні спостерігачі кажуть, що це вже третя погрозлива промова комуністичних лідерів, які застрашують Захід військовою конфронтацією в Европі.

ЗНАВЦІ БЛИЗЬКОСХІДНЬОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ кажуть, що у висліді війни між Іраком і Іраном можуть персонально потерпіти два лідери, а саме президент Іраку Саддам Гусейн і фактичний диктатор Ірану аятолла Хомейні. Довготриваючи війна, — на думку цих знавців, — може так знесилити економічно обидві країни, що вони вже не будуть спроможні ставити спротиву із зовні чи супротивлятися внутрішним опозиційним силам.

ПРЕЗИДЕНТ ЄГИПТУ АНВАР ЕЛЬ-САДАТ особисто взяв участь в церемонії відкриття 3,2 милевого тунелю під Суезьким каналом, який сполучатиме материк з Синайським півостровом. Будови тунелю тривали кілька років і коштували 140 мільйонів долярів. У своєму виступі Садат назвав тунель „другим чудом", бо першим була будова Асванської тами, роботи якої закінчились в 1970 році і яка значно причинилася до поширення індустріялізації Єгипту. „Сьогодні ми вистрілюємо сальви миру, а не стрільна війни", — заявив президент Садат, натякаючи на нещодавню війну з Ізраїлем і перехід єгипетського війська через Суезький канал. Тунель названо іменем ген. Гамді, який загинув у першому дні єгипетсько-ізраїльської війни.

• УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА •

ВІДКРИТТЯ МИСТЕЦЬКОЇ ҐАЛЕРІЇ

Ню Йорк, Н. Й. — В суботу, 1-го листопада ц.р., о год. 1-ій по полудні тут при 21 Схід 7-ма вулиця відбудеться відкриття осіннього сезону в картинній галерії „Маяна". Слово на відкритті виголосить маестро Михайло Черешньовський.

ЮВІЛЕЙ ПАРАФІЇ В КЛІФТОНІ

Кліфтон, Н. Дж. — Українська православна парафія в Кліфтоні, при 635 Брод вулиця, відзначатиме в неділю, 2-го листопада ц.р., 55-ліття свого існування. О год. 10-ій рано о. протопресвітер Т.О.Форостій відправить останню Службу Божу у цій парафії, після багатьох літ відданої служби. По полудні о год. 1-ій відбудеться спільний обід-гостина у приміщенні „Несторс", 215 Помптон тирнпайк, Літел Фолс Н. Дж. Квитки на гостину можна замовляти у членів комітету, або телефоном на число (201)471-8131.

ВШАНУЮТЬ В. БОЖИКА

Лос Анджелес, Каліф. — Українська громада Лос Анджелесу, з ініціятиви українського національного хору „Кобзар", вшанує окремим обідом в неділю, 23-го листопада ц.р., відомого диригента і композитора Володимира Божика. Обід відбудеться о год. 3-ій по полудні в приміщеннях Українського Культурного Осередку. Оганізатори просять, щоб особи чи організації, які братимуть участь в обіді, чи бажають скласти під час обіду привітання, вшановуючи тим самим довголітню працю маестра В. Божика, якнайскорше зголосилися в Управі УКО, або у п. Осипа Гаца, голови Організаційного комітету.

РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЛМКЛЮБУ

Ню Йорк, Н. Й. — Із Літературно-Мистецького Клюбу повідомляють, що в п'ятницю, 31-го жовтня ц.р., о год. 7-ій вечора, тут у приміщеннях цього Клюбу, при 136-ій Друга Авеню, відбудуться річні загальні збори Клюбу.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $30.00, 6 months — $16.00, 3 months — $9.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає

Передплата: на рік — $30.00, на півроку — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Милосердя до вбивників

У лютому минулого року один молодий мужчина просив 14-річну Сенді Гойт із Стемфорду стрінутися з ним, бо він має для неї заробіткову працю — пильнувати дитину. Дівчина повірила і пішла назустріч — по свою смерть. Чоловік знасилував її і вбив. Його піймали і засудили на 25 років в'язниці, але за 10 років він буде здатний вийти на волю, на „пароль". „Щось недобре з нашою системою", — заявив батько вбитої дівчини, переслухуваний у цій справі в стейтовій асамблеї. Більш-менше в тому самому часі такою самою страхітливою смертю згинула дівчина Катерина Еверсолд: малолітній, але кремезний хлопчисько, який знасилував її, вбив і спалив у хащах, дістав з уваги на свій вік ще меншу кару. Ці дві події підсилили рух, що домагається кари смерти для вбивників. Стейтова асамблея в Коннектікат прийняла закон про введення кари смерти для вбивників різного роду, між ними таких, як оті наведені два випадки, і губернатор стейту Елла Ґрассо підписала закон, який вже увійшов в силу.

У стейтах Ню Йорк і Ню Джерзі немає кари смерти. Нюйоркський губернатор Гю Кері є „принциповим" противником кари смерти, дармащо найвищий Суд, який спершу визнав був кару смерти за протиконституційну, згодом змінив це рішення і признав право стейтам вирішувати цю справу: зробив це під натиском статистики злочинства в Америці та громадської думки, яка обурена виявлюванням милосердя до вбивників, Нюйоркська стейтова асамблея в Олбані двічі приймала закон про кару смерти, але губернатор Кері проголошував своє „вето" та заповів, що коли б навіть асамблея уневажнила його „вето", він помилує кожного, кого в стейті Ню Йорк засудять на смерть.

Свята правда, що „щось недобре в нашій системі" судочинства. Ось, наприклад, 17-річна Джулі Конлен з Лонґ Айленду в стейті Ню Йорк вкрала авто і пігналася ним так швидко, що спричинила погоню поліційних авт. Втікаючи — дівчина важким Бюїком вдарила з такою силою у маленьке авто, яким їхали три мужчини, що всі вони три згинули. Дівчину заарештували, оскаржили за крадіж авта і недозволену швидкість та звільнили за кавцією 25 долярів! 17-річних злочинців уже тепер судять як дорослих — у даному випадку вбивницю трьох осіб звільнили з карою 25 долярів! Газети додають, що може місцева лава присяжних потягне її ще до відповідальности за вбивство.

Судочинство в Америці здобуло собі сумну славу вже далеко поза межами цієї країни. Воно створило т.зв. „оборотові двері" — якими злочинці входять до в'язниці і зараз же ними виходять на волю. Гинуть у виконуванні своєї служби поліціянти (вже вісім цього року в одному Ню Йорку), гинуть молоді і старі, що їх вбивають грабіжники, які інколи збагачуються ледве кількома долярами, що їх знаходять в торбинці чи кишені вбитої жертви, — але більшість суддів зправила проголошують якнайлагідніші кари — або лякаючись пімсти від засуджених чи їхніх приятелів або на основі свого ліберального світогляду, який їм каже дбати за права злочинців, а не законолюбних громадян.

Цей стан став однією з причин зросту консервативної течії в Америці, дармащо ця течія зустрічає завзятий спротив з боку ліво-ліберального табору: в ділянці судочинства, шкільництва, молитов у публічних школах, громадської моралі. Винуватець скандальної афери в Чаппаквідіку, де згинула 28-річна дівчина, є сенатором і мав відвагу кандидувати на президента, — брат теперішнього Президента приймає півмільйона долярів від ворожої Америці держави, протекторки міжнародного теороризму, і ще нахваляється, що не зробив нічого злого, — Афганістан далі окупуваний совєтським військом, а державний секретар ЗСА домовляється зі совєтським міністром закордонних справ про дальші переговори про обмеження стратегічної зброї... Щось недобре діється з цілою американською системою...

АФГАНСЬКОМУ ДИПЛОМАТОВІ, який вибрав свободу в Західній Німеччині у суботу, 25-го жовтня як виявляється, допомагали успішно дипломат юґослав'янський і німецький. Цей афганець, Ахтар Мохаммед Пактіяваль, який спочатку на нарадах ЮНЕСКО — в Беоґраді, Юґославія, в суботу, 25-го жовтня, оскаржив СССР в злочинах супроти його народу й нап'ятнував свій теперішній уряд Афганістану за послух Москві. Тепер він перебуває в Франкфурті, Західня Німеччина, чекаючи на документи в справі його і клопочучись про виїзд для його родини з Кабулу, Афганістан, де є його дружина і семеро дітей.

ЦЬОГО РОКУ ВИБОРИ, — уважають знавці, — вирішать спірні питання, такі, як рівні права жінок, право на аборти, атомові реактори, перевезення школярів автобусами для расової рівноваги, контроля вогнепальної зброї та релігійне виховання в школах. Всі ці питання наснажені сильно емоціями і вони можуть перехилити вислід цьогорічних президентських виборів.

Володимир Жила

ПАМ'ЯТЬ ПРО НИХ ЖИТИМЕ ВІЧНО

Бабин Яр — урочище на північнозахідній околиці Києва від років привертає до себе увагу не лише жидів і українців, а й широких кіл світової громадськости. Тут від 29-го вересня 1941 до 6-го листопада 1943 року проходили масові страти українців, жидів та інших гітлерівськими окупантами. За понад два роки розстріляно в Бабиному Ярі понад двісті тисяч безвинних людей. Поряд з Майданеком, Освенцімом та іншими гітлерівськими катівнями — це один із найтяжчих злочинів гітлерівського фашизму.

Глибше вивчення цієї трагедії та відповідне її задокументування — це конечна потреба нашого часу. Про це ми повинні не тільки пам'яти, але й брати зорганізовано активну участь у відзначенні цієї важливої справи. Адже саме в зорганізованих зусиллях громади закладається той загальнонаціональний фундамент, на основі якого потім розгортається громадсько-політична діяльність всієї громади. Чим міцніший цей фундамент, тим певніше почуває себе громада в цілому, тим успішніше розв'язує завдання, які щоденно постають перед нею.

Перед таким важливим завданням станула недавно українська громада Денверу. Тут 20-го серпня цього року прийшло до остаточної згоди між жидівською фундацією „Бабій Яр" і українським комітетом „Бабин Яр" у справі гідного відзначення пам'яті жертв гітлерівського терору. Історія цього зусилля не була легка. Одинадцять років тому жидівська громада Денверу започаткувала акцію будови парку, присвяченого пам'яті їхніх братів і сестер, розстріляних у Бабиному Ярі під Києвом. На цю ціль вони зібрали між собою 140,000 долярів, отримали близько 750,000 долярів від федерального, стейтового та міського урядів, а крім того, місто Денвер подарувало їм 27 акрів землі під парк-пам'ятник. Невдалі, а подекуди й ворожі виступи жидівської фундації проти українців, привели до зформування українського комітету „Бабин Яр", що твердо станув в обороні українських національних інтересів та українських людських жертв, які фундація замовчувала. Згідно з первісним пляном фундації парк мав бути присвячений виключно жидівським жертвам терору. Однак, вплив міста, розумні листи від окремих українців та від українських організацій на адресу посадника міста Денверу й жидівської фундації та постава українського комітету примусили керівників фундації передумати їхнє становище та прийняти конструктивні пропозиції представників української громади.

Згідно з домовленням, що його складено в письмовій формі, у парку-пам'ятнику буде три роди написів. При вході до парку, крім напису релігійного характеру в гебрейській мові, буде напис в українській мові — „Бабин Яр. На вічну пам'ять усім жертвам терору" а також напис в англійській мові — „Babi Yar, Kiev, Ukraine, USSR, September 29, November 6, 1943". В середині парку на меморіяльному мості буде напис фолософського-поетичного характеру англійською мовою, а в самому парку будуть написи англійською мовою про те, що більшість жертв, що загинули в Бабиному Ярі — жиди й українці. Не вдалося комітетові добитися зміни назви парку „Бабій Яр" (російська назва) на „Бабин Яр" (українська назва), бо українська назва ніде не задокументована англійською мовою, ні в енциклопедіях, ані в літературних творах, навпаки, всюди фігурує назва „Бабій Яр". І тут українському комітетові прийшлося піти на компроміс з жидівською фундацією.

З самих початків переговорів українського комітету з жидівською фундацією відкритим стояло питання про фонди з української сторони. Це питання видвигнув також директор парків Денверу, що мовляв, коли ви хочете бути рівноправним партнером то обов'язково мусите внести відповідну суму грошей на покриття додаткових коштів будови парку. Під час остаточних переговорів представники української громади взяли на себе поважне зобов'язання — вплатити до каси міста Денверу суму 10,000 долярів, як номінальний внесок на будову единого у світі спільного з жидами парку-пам'ятника.

Крім того, жидівська фундація видвигнула ще справу встановлення в парку магнітофонної системи, при допомозі якої відвідувачі через потиснення ґудзика матимуть можливість прослухати запис з наговореної стрічки про трагедію Бабиного Яру. Ця пропозиція має далекоглядне значення для парку-пам'ятника й тому український комітет погодився приступити спільно з жидами до закуплення апаратури й виготовлення спільного змісту стрічки. Це додаткове встановлення коштуватиме близько 30,000 долярів, які український комітет і жидівська фундація вирішили заплатити пополам. Таким чином, зобов'язання української громади зросло до 25,000 долярів — сума дуже скромна, якщо врахувати, що кошти будови парку виноситимуть понад мільйон долярів. Проте, навіть ця скромна сума не є під силу невеликій українській денверській громаді й тому дуже побажано, щоб широка всеамериканська українська громада допомогла своїм спільним зусиллям у цій важливій справі, пам'ятаючи, що ми всі однаково зобов'язані повсякденно піклуватися збереженням доброго імени українського народу.

Пожертви на парк-пам'ятник, як заявляють члени денверського комітету, можна буде відраховувати від прибуткового податку. Імена жертводавців будуть згодом опубліковані в українській пресі.

Пожертви слід висилати на адресу: Ukrainian Congress Committee of America, Inc. Denver Branch „Babyn Yar Fund." 2279 S. Sable Blvd. Aurora, Colorado 80013.

Ф. Лукіянович

АВТОМОБІЛІ НА 1981 РІК

Відкрийте кожну газету у відділі оголошень продажі авт і наче крик розпуки прочитаєте: „Приходіть! Усі залишки авт за 1980 рік продаємо за безцін, бо мусимо зробити місце для нових авт. Даємо найвищі ціни за ваше уживане авто!

Справа в тому, що тих „залишків", цебто великих авт залишилося так багато, що вони завалюють площі та справді немає місця на авта.

Та чи це вина продавців, що в них нагромадилась така кількість великих авт? Вони їх не хотіли, аж ніяк не хотіли, але мусіли прийняти те, що продуцент посилає, або їм відтягнуть представництво.

У тій самій газеті, тільки у відділі бізнесу прочитаєте малозамітну але багатомовну нотатку, а саме, що продаж авт в другій декаді минулого вересня впав в загальному на 39 відсотків, в тому у Дженерал Моторс на 36 відсотків, у Форда на 39 відсотків, Крайслера на 59 відсотків, Амерікен Моторс на 31 відсоток, натомість продажа авт Фольксваґена (Реббіта) збільшилась на 28 відсотків.

Пересічний читач заледве чи може собі усвідомити, що означає безробіття триста тисяч працівників автового промислу та сотні тисяч у сталевому, гумовому, пластиковому, скляному та інших промислах, які доставляють частини для авт.

Внаслідок спаду продажу всі авта ЗСА, за вийнятком Фольксваґена потерпіли мільйонові втрати. Так, наприклад, за третій квартал, що закінчився 31-го липня ц. р. Дженерал Моторс мав 412 мільйонів долярів втрат, Крайслер — 536 мільйонів, Форд — 468 мільйонів та Амерікен Моторс — 84 мільйони долярів втрат.

Передбачають, що за 1980 рік Дженерал Моторс понесе 400 мільйонів долярів дефіциту, Форд — 1,5 більйона, Крайслер — 1,2 більйона. Уряд ЗСА виручив Крайслера від банкрутства, уділивши компанії позику на 1,5 більйона долярів. Ще не передбачено кілько зисків матиме Фольксваґен.

Із повищих продуцентів Дженерал Моторс доставляє 6 відсотків авт на ринок ЗСА, Форд — 23 відс., Крайслер — 9,6 відс., Фольксваґен — 2,8 відс., Амерікен Моторс — 2,3 відсотки.

Чия вина?

Є така приповідка: „пиляєш галузку, на якій сидиш" — і це відноситься до короткозорости продуцентів або т. зв. „менеджмент" автомобільного промислу, які не додумалися до цього, що попит буде на малі авта, а виробляли великі, бо ці приносять більші зиски.

Не без вини тут і юнійна верхівка, яка маючи до диспозиції аналітиків автомобільного ринку, знехтувала їхні звідомлення. В минулих роках юнія підписала дуже корисний контракт, на підставі якого звільнені із праці робітники одержуватимуть 75 відсотків платні протягом 13 місяців із фонду непрацюючих, а решта прийде із Соціяльного Забезпечення, що разом дасть їм повну ставку працюючого.

Високі ставки робітників, а також додаткові користі, що їх слід врахувати (безробіття, медичні забезпечення тощо) спричинились до високих цін виробів.

Низька якість

За останніх 13 років автомобілеві фірми в ЗСА взяли назад до направи застрашаючо велике число авт — 10 мільйонів.

Згідно звідомлень преси, за останні тижні, подаємо дані: Крайслер замінить болотники (фендерс) у моделях Воларе та Аспен за 1976-77 роки, що винесе один мільйон авт, а коштуватиме компанію 45 мільйонів долярів. В тих болотниках був „сліпий кут", в якому збиралося болото, що спричинювало ржавіння.

Збірник бензини у моделі Пінто — Форда був так уложений, що вибухав при задньому ударі, а це спричинило смерть десяток подорожуючих. Пінто та Баб-кет перестали виробляти, але натомість були випадки в автоматичній трансмісії ряду моделів, що з невтрального бігу важілець включався у задній біг.

Немає чим похвалитись і Дженерал Моторс, бо в чотирьох мільйонах авт різних моделів знайдено недомагання; їх відкличуть, а направа коштуватиме компанії мільйони долярів.

(Продовження буде)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ЛИСТ РОНАЛДА РЕҐЕНА

Вибори 1980 року вже є менше ніж за місяць, і в цей час Ви мали нагоду оцінити позиції, на яких стоять головні кандидати, включаючи і мене.

Я побудував свою кампанію за найвищий пост у нашій країні на кількох важливих проблемах, якими я бажав би знову поділитися з Вами.

Я твердо вірю, що міцна родина є базою, на якій існує будь-яке суспільство. Батьки повинні відігравати головну ролю у вихованні їхніх дітей і повинні мати вирішальний голос у політиці уряду, яка стосується освіти. Це є однією з причин, чому я сильно підтримую право відтягати від податку оплату за науку за тих дітей, яких батьки посилають до приватних чи парохіяльних шкіл. Мій противник, Джіммі Картер, відкрито виступає проти такого звільнення від податку, що є діяметрально протилежним до його передвиборчих запевнень у 1976 році.

Мешканеві довкілля, в яких можна жити, — це ті довкілля, в яких безпечно є проживати, з безпечними вулицями й домами. Я відвідував багато етнічних кварталів і частин поселень у час перебігу цієї кампанії і бачив на власні очі, як американці різних етнічних походжень, які пишаються своєю спадщиною, все ще цінують замешкалі ними околиці і трактують їх, як центр їхнього життя. Урядові програми повинні заохотити до прояву місцевої ініціятиви так, щоб громадяни могли виконувати ті соціяльні служби, які найкраще здійснювати на рівні місцевих громад.

Сьогодні більше як вісім мільйонів американців безробітні. В деяких теренах, які я відвідав, — і в усіх їх є високий відсоток жителів етнічних груп, — рівень безробіття є вражаючий: Флинт, Мічиґен, — 23 відсотки; Янґставн, Огайо, — 15 відсотків; Ґері, Індіяна, — 14 відсотків. Список продовжується далі і далі. В 1976 році кандидат Джіммі Картер казав, що при кінці його першого чотирирічного урядування рівень безробіття становитиме 4 відсотки. Висліди його урядування говорять самі за себе. Я ж обіцяю послати Америку назад до праці шляхом заохоти зменшенням податків та іншими програмами, які сприятимуть зростові бізнесу і промисловости.

Я вірю глибоко й непорушно, що Америка повинна лишитися відданою справі утримання миру і збереження волі в цілому світі. Наша країна протягом останніх чотирьох років зазнала серйозної втрати впливу й престижу в світі через слабий і нестійкий провід Джіммі Картера.

Одним з прикладів на це є його високорозголошувана політика „людських прав", що має йому постачати виборчі голоси. В його непослідовності перевести її в життя, він був неспроможним засудити Совєтський Союз за систематичні порушення совєтами Гельсінкських угод. І його Адміністрація була і є нерішуча в її переговорах про формат і агенду грядучої Мадридської конференції. Політика людських прав Картера не достойна З'єднаних Стейтів Америки. Бо це гіпокризія: хвалитися людськими правами вдома, і бути заляканим найгіршими порушниками людських прав закордоном.

Я вірю, що ми повинні відгукнутися на Гельсінкські угоди рішучою і послідовною дією так, що обидві сторони — приятельська і ворожа однаково, будуть знати, що наші наміри щодо людських прав є правдиві і наша політика виразна.

Ми повинні відновити нашу економічну і оборонну силу так, щоб знову Америка грала домінантну ролю в зберіганні миру через могутність у світовій родині держав.

Ця кампанія зміцнила мою віру в те, що наша країна є найвеличнішою країною в світі. Її народ складається з багатьох національностей, що привезли зі собою сюди їхні мрії, їхні таланти, і все найкраще зі скарбниць своїх культур. Ми дістали в спадок цю їхню спадщину і ми повинні вперто працювати, щоб зміцнювати і зберігати її.

Я сподіваюся, що Ви погоджуєтеся з позиціями, які я займаю, тому що я прошу Вашої підтримки і Вашого підпису під моєю кандидатурою на Президента З'єднаних Стейтів Америки.

Роналд Реґен

РЕПЛІКА НА РЕПЛІКУ

В числі 218 „Свободи" за 11-го жовтня ц.р. О. Тарнавський вимагає, щоб я удокументував своє твердження про те, що перша спроба створення большевицької держави в Харкові 11-12 (24-25) грудня 1917 року звалася також „Українською Народньою Республікою". Я не думаю, щоб я мав обов'язок удокументовувати історичні факти, проте я посилаю для вжитку редакції „Свободи" фотокопію 123 сторінки з книжки „Українська Радянська Соціялістична Республіка", англомовне видання Української Радянської Енциклопедії" (Розділ: „Історія — Формація Української Совєтської Соціялістичної Держави), також дві сторінки (4 і 5) зі збірника документів „Гражданская Война в Украине" (російське

(Закінчення на стор. 4)

Богдан Певний

ЗАХІД БЕЗПРЕДМЕТНОГО МАЛЯРСТВА

Хоча вже осінь, а до нас прилетіла ластівка. „Свобода" з 17-го вересня ц.р., принесла вістку про виставку картин Аркадії Оленської-Петришин в Українському Інституті Модерного Мистецтва, що відбулася в Чікаго від 19-го до 26-го жовтня цього року.

Вістка про виставку Оленської — не ластівка, бож її мистецькі праці можна оглянути часто, їх багато. Ластівка — це сам спосіб заповідження виставки. Мовляв, „Як відомо, А. Оленська-Петришин належить до зростаючого середовища мистців у З'єднаних Стейтах Америки, які відчули вичерпність безпредметности і повертаються до прикладного мистецтва". Все було б гаразд, але про поворот американського авангарду до предметности слід говорити не в теперішньому, а у минулому часі. Те явище було добре помітним два десятки років тому. Все ж таки, якщо не здогнали, то здоганяємо!

Курйоз тут у тому, що наші любителі мистецтва якраз тепер дозволили ввійти безпредметній картині в свою хату. Приклад — успішні виставки цьогорічного літнього сезону по нашій стороні океану Темістокля Вирсти з Парижу. А він „безпредметник"! Трагікомедія надання прав громадянства безпредметному малярству, саме у час його заходу, властива поземові розвитку нашого оцінювання мистецьких здобутків, що очевидно не крокує впаріз оточуючим наше ґетто світом. Коли можна знайти оправдання на наше настороження супроти різних новаторських течій сучасности, то дивує звідкіля наша здержаність відносно безпредметного малярства. Адже ми високо цінимо гуцульську вишивку, яка, до речі, являє собою безпредметний орнамент! Виховані на візантійській мистецькій традиції, в основі абстрактної концепції, ми повинні були скоріше від інших сприйняти безпредметне малярство! Про наш ранній інтимний зв'язок з безпредметним мистецтвом говорить вступна стаття у каталозі до весняної виставки картин в Одесі ще 1914 року в якій недвозначно вказано на його найглибше коріння — „Фарби і лінії самі по собі здатні впливати на нашу психіку. Зміст картини диктується ними і невміщується у будь-якому сторонньому явищі. Іншими словами, сюжет у картині не має значення... Це несвідоме виявлення внутрішніх стимулів за допомогою фарб і ліній і народжує зміст картини". До речі, мотором і учасником виставки був „батько" безпредметного малярства Василь Кандінський.

Що сталося? Ми десь по дорозі, можливо і не з цілком власної вини, заблукались, а піонер безпредметного малярства серед наших мистців, Михайло Урбан, знайшовся аж 1955 року на виставці Товариства Молодих Образотворчих Мистців у Ню Йорку. У тій виставці брала участь і Оленська, але тоді вона ще безпредметних картин на малювала.

Що таке безпредметне малярство, про захід якого сьогодні говоримо?

Безпредметним малярством називаєму ту галузь образотворчого вислову в якій немає розпізнавальних предметів і форм, а натомість форми, лінії, барви і фактури вжиті як самоціль. Стрижень безпредметного малярства в загальному творить абстрактний експресіонізм. Створення першої цілковито безпредметної картини приписують згадуваному вже Василеві Кандінському 1910 року, як частини експресіоністичного бажання знищити реальність з метою осягнути підкреслення правди існування. Щоб пізнати властивість безпредметного малярства треба замислитися над феноменом присутности експресіонізму в образотворчому мистецтві. Правда, деякі галузі безпредметного малярства виводять своє коріння з інших, неекспресіоністичних початків. Наприклад, 1913 року киянин Казімір Малевич започаткував течію супрематизму, намагаючися визволити просторове мистецтво від тягара описовости. Він підійшов до поставленої проблеми не експресивно, а інтелектуально, навіть науково — підніс абстрактні тенденції, присутні в кубізмі, до кінцевого завершення своєю картиною „Чорний квадрат на білому тлі". Його „Червоний квадрат і чорний квадрат", або „Біле на білому" з 1918 року, — найкрайніший абстрактний твір у всьому історичному розвитку малярства.

Експресіонізмом звуть чи не кожне атиклясичне прямування в мистецтві будь-якого періоду історії, яке звільняє мистця від академічних обмежень, заступивши їх виявленням внутрішніх почувань: жаху, боязні, болю, ненависти або гнівного релігійного патосу. Наприклад, малярство, подібне до пізньосередньовічного німецького мистецтва, особливо творчости Матіса Ґрюневальда. Він знекращував форму, щоб таким способом мати можливість зобразити внутрішню наснаженість, почуття приречености, містичний жах. Але найчастіше експресіонізмом називають напрям у німецькому малярстві напередодні Першої світової війни, коли воно проходило крізь фазу, аналогічну до футуризму в Італії. Обидві течії виникли в наслідок протесту проти оптимістичного матеріялізму імпресіоністів, які, на їхню думку, трактували світ, неначе китицю гармонійних барв, зареєстровану малярем на полотні без усяких коментарів. За допомогою темпераментних, а інколи навіть одчайдушних мазків і хрипкого кольору експресіоністи атакували основи маломіщанського суспільства, викривали страхіття війни. Так як на картинах „Три дівчини на мості" Едварда Мунка, „Маски дивляться в обличчя смерти" Жоржа Енсора і „Зоряна ніч" Вінсента Ван Ґоґа. Вони були безпосередніми передвісниками експресіонізму в Німеччині, де він з особливою напругою плекався у двох осередках: „Ді Брюке" в Дрездені й „Дер Бляуе Райтер" у Мюнхені. Еміль Нольде був німецьким пророком експресіонізму, а його апостолами були Еріх Геккель, Карл Шмідт-Ротлюф, Ернст Кірхнер, Макс Пехштайн, Василь Кандінський, Оскар Кокошка й інші. Зеніту свого розквіту експресіонізм досягнув у Німеччині, очолюваний Ґеорґом Ґросом, Оттом Діксом і Паулем Клее після Першої світової війни до початку переслідування його Гітлером.

У ЗСА експресіонізм знайшов ґрунт аж у 1930 роках, розбуджений мистцями, які були змушені сюди еміґрувати, щоб уникнути гітлерівських переслідувань. Тут він виступив близько споріднений зі соціяльним протестом. Видатними представниками експресіонізму в Америці вважають Бен Шана і Геймена Блума, а надто Марседена Гартлі, який провів чимало років у Німеччині.

Експресіонізмові довелося відігравати ще й другу, не

(Закінчення на стор. 4)

ПОЧАЛАСЬ ОСІННЯ КАМПАНІЯ УНСОЮЗУ! МЕТА: 2,000 НОВИХ ЧЛЕНІВ. ВСТУПАЙТЕ В РЯДИ НАЙБІЛЬШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ!

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА дуже поважний вік фінляндського президента Урго Кекконена, якому минуло 80 років і який терпить на заник пам'яті, три великі політичні партії — консерватисти, комуністи і партія центру до якої належить президент, — знову готові підтримувати його кандидатуру. На цьому становищі він вже перебуває повних 25 років. Відповідальні політики однак думають про зміну і обережно висувають на пост президента 57-річного теперішнього прем'єра Майна Койвісто.

СИЛЬНУ ДОПОМОГУ у виборчих змаганнях на Президента ЗСА дістав Джіммі Картер, коли в недію, 26-го жовтня, під його кандидатурою розписався найбільший і найвпливовіший щоденний Америки „Ню Йорк Таймс", подавши на редакційній сторінці довгий і єдиний того дня коментар, в якому проаналізував всі „за" і „проти" трьох кандидатів: Андерсона, Картера і Регена. Андерсон відпадає відразу, бо його шанси стати тепер президентом — зеро, а з двох інших, то цей щоденник прирівнює обох до продавців, які намагаються продавати крам з купецької валізочки американцям. І хоч Д. Картер незграбно ронить свою валізку собі самому на пальці власних ніг, то його валізка все таки містить в собі „кращий крам" для всіх американців, ніж валізочка спритнішого Роналда Регена, який, щоправда, „вміє продати" краще від Картера. Суть справи в тому, що пропонує „купити" один, а що другий, а не в тому, хто як репрезентується. Щоденник цей також не уважає жадного кандидата „ідеальним кандидатом", але це не означає, що між ними нема різниці, або того, що вибір робити не важливо.

Замість квітів на свіжу могилу
бл. п. д-ра Михайла Стефанова
складаю 25.00 долярів
на Український Музей в Ню Йорку.

Д-р Богдана РІВЕС СВИСТУН з родиною

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
мого Незабутнього ЧОЛОВІКА

бл. п. Проф. Інженера
МАКАРА КАПЛИСТОГО

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ і ПАНАХИДИ

в середу, 5-го листопада 1980 р., о год. 8-ій рано, в церкві св. о. Миколая, при вул. 24-ій у Філядельфії, Па.;

в суботу, 8-го листопада, о год. 8-ій рано, в церкві Христа Царя у Філядельфії, Па.;

в неділю, 9-го листопада, після Служби Божої, яка почнеться о год. 10:30 рано, буде відправлена ПАНАХИДА в українській православній катедрі св. Володимира при вул. 5-ій у Філядельфії, Па.

Прошу Родину, Приятелів і Знайомих згадати Покійного у своїх молитвах.

Дружина — МАРІЯ

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
мого Найдорожчого і Незабутнього
ЧОЛОВІКА

бл. п.
ОЛЕКСИ ДЕМЧЕНКА

б. сотника Армії УНР

буде відправлена

ПАНАХИДА ЗА СПОКІЙ ЙОГО ДУШІ

в неділю, 2 листопада 1980 р., о год. 10 ранку
в українській православній церкві
Св. Софії при В. 22-га вул. Байон, Н. Дж.

Про молитви просить —

дружина — ЮЛІЯ

В пам'ять Покійного
складаю 20.00 долярів
на ПРЕСФОНД „СВОБОДИ"

✝

У глибокому смутку повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих, що з Волі Всевишнього відійшов у Вічність 27-го жовтня 1980 року, заосмотрений Найсвятішими Тайнами

наш Найдорожчий

БАТЬКО

бл. п.
АЛЕКСАНДЕР ТОМОРУҐ

нар. 8-го червня 1897 р. в Чернівцях,
вдівець по бл. п. Евгенії.

ПАРАСТАС відбудеться в четвер, 30 жовтня 1980 року, о год. 7:30 веч. у похоронному заведенні Петра Яреми, 129 Схід 7-ма вул. в Ню Йорку.

ПОХОРОН в п'ятницю, 31 жовтня 1980 р., о год. 9-ій рано, з того ж похоронного заведення до української католицької церкви св. Юра в Ню Йорку, а опісля на цвинтар „Ґейт оф Гевен".

Горем прибиті:

син — ЯРОСЛАВ з дружиною МАРІЄЮ
брат — СИЛЬВЕСТЕР з сином КЛЯВДІЄМ і родиною
свати — СТЕПАН і ЕВСТАХІЯ ШУГАНИ
та ближча і дальша Родина

Українська лемківська церква в Барнсборо

Українська лемківська церква в Барнсборо

Мої добрі знайомі, молоде подружжя з Піттсбургу, запросили мене на христини своєї донечки. При тім мене чекала несподіванка: христини мали відбутися в українській католицькій церкві в Барнсборо, Па., побудованій в оригінальному лемківському стилі. Це, безперечно, залишиться пам'ятною подією не тільки для хрещениці у її майбутньому житті, але й для всіх гостей, учасників тієї урочистої події в таких небуденних обставинах.

Церква, поставлена на одному з найвищих горбів Барнсборо, впадає в очі вже здалека як величава імпозантна будівля, що захоплює своїм архітектурним стилем. Три великі копули покриті міддю, в одній із них поміщені дзвони. Зовнішні і внутрішні стіни і стеля, все виложене деревом. З центральної копули до нутра звисає різьблений канделябр. Прекрасний різьблений іконостас доповнює красу й привабливість церкви. Така вона українська лемківська церква Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії, де парохом уже майже 25 років є о. Мирон Головінський.

Барнсборо, розкинене серед зелені з чистою, майже сільською атмосферою, нічим не нагадує, що тут у цих околицях були колись великі копальні вугілля, де працювали предки теперішніх мешканців цієї місцевости, між ними — і наші лемки, заробітчанські емігранти. Не знаємо, коли почалася еміграція лемків до ЗСА, в усякому разі вона була досить давня. Робота в шахтах, хоч дуже тяжка й небезпечна, давала заробіток і була рятунком для родини, що лишилась у злиднях у „старому краю". Лемківські шахтарі в Барнсборо застали тут давніших емігрантів із Закарпаття, так званих „угорщан", наших таки руснаків, які мали вже тут свою церкву св. Івана Христителя. До тієї церкви почали ходити на Богослуження і наші лемки, які згодом теж стали її парафіянами. Тут було єдине місце заспокоєння своїх духових потреб і місце святкового відпочинку і зустрічів із своїми земляками. Лемківська громада трималася вкупі, зберігаючи все те, що вивезла у своїм серці з рідної Лемківщини: свою говірку, любов до своїх релігійних і культурних традицій, головно свій обряд, пісню, ношу, народне мистецтво... Звичайно, життя брало своє: підростало молоде покоління, що вчилося в американських школах і мало вже кваліфікації на краші посади, ніж праця у шахтах. Нормальним явищем були щораз частіші мішані подружжя, що вправді залишалися при церкві і громаді, але вже третє-четверте покоління майже цілком не знало своєї рідної мови. Але церква тримала всіх разом.

У 1910 році трапився заколот у парафії св. Івана Христителя, який вдалося незабаром зліквідувати, але лемківські парафіяни вже покинули цю церкву та вирішили заснувати свою нову парафію. Тут наші лемки показали вірність і прив'язання до свого рідного обряду. Це виявилося у подивугідній спонтанній жертвенності для здійснення їхнього задуму. Вже в 1911 році закуплено п'ять гарних парцель на високому горбку при вул. Кемпбел. Це було просторе і відповідне місце для збудування церкви. Богослуження відправлялись тимчасово у приміщенні переробленому зі старої стодоли. Це подекуди боляче вражало почуття вірних, що, проте, терпеливо збирали фонди на будову справжньої церкви. Щойно в 1914 р. поставлено тут першу скромну церковку, яку посвятив тодішній парох о. Петро Понятишин. Це була первісна лемківська церква Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії. Але для впертих і амбітних лемків це не було остаточним завершенням їхніх мрій.

Мала громада, що нараховувала приблизно 80 родин, — хоча половину становили вірні нелемківського походження, — любила цю церкву, де зберігався традиційний обряд, де Богослуження правилися українською мовою і хор співав по-українському і ніхто не вимагав, щоб для них правити по-англійському. Але ця громада мріяла про таку церкву, що про неї розповідали найстарші члени парафії, діди й батьки, які народилися у далекій Лемківщині і образ церкви з рідного села зберігали у своєму серці. Так зродився новий задум, що став ціллю цілої парафії. Мала лемківська парафія взялась реалізувати плян, що, як здавалось, переростав її спроможності. Але завдяки своїй жертвенності, без жадної допомоги від інших, громада добилась своєї цілі, доказавши, що вона не цурається свого рідного, а навпаки виявить всьому світові, що це рідне — таке прекрасне, що ним можна гордитись і величатись. У Барнсборо виріс храм, що важко знайти в Америці інший, рівний йому оригінальністю і красою.

Нову церкву в Барнсборо побудовано за пляном українського архітекта Юліяна Ястремського з Ню Йорку. Будову почали в листопаді 1966 року, а скінчили у жовтні 1968 року. Тоді ж, 12-го жовтня того року о. парох Мирон Головінський відправив у новій церкві першу Службу Божу. Головою будівельного комітету був Василь Фісанік, він теж був майстром церемонії урочистого свята офіційного посвячення нової церкви тодішнім Апостольським адміністратором єпископом Василем Лостеном із Філядельфії. Це свято відбулося 15-го травня 1977 року. Сослужили єпископові крім пароха численні католицькі священики з місцевих і сусідніх парафій. Співав хор Ліґи Українців Католиків з Карнеґі. Цей хор виступав теж у мистецькій частині свята разом із танцювальною групою „Полтава" з Піттсбургу. Це незабутнє свято згадують ще й дотепер з почуттям радости та вдоволення.

Так у малій парафії Барнсборо довершено велике діло. Слава про українську лемківську церкву в Барнсборо стягає туди багато відвідувачів, які в тамошній пам'ятковій книзі вписують слова свого захоплення й подиву.

Переглядаючи книгу відвідувачів, мимоволі насувається думка: а чому цією церквою не зацікавляться інші лемківські громади в Америці, а головно Організація Оборони Лемківщини?

Їздять наші гуцули на „Верховину" в Ґлен Спей, де відвідують свою гуцульську церковцю і де в місцевій „гражді" влаштовують свої святоюрські храми чи інші імпрези з забавами і співами. Кажуть, це в них рік-річний звичай. Чи не було б гарно, якби члени Організації Оборони Лемківщини раз у рік завітали до Барнсборо і відвідали там свою прекрасну церкву? Парафія має в окремому будинку гарну залю, де можна теж влаштувати лемківську імпрезу.

Немає вже в живих великого ентузіяста Лемківщини Юліяна Бескида-Тарновича, але думаємо, що й проф. Гвозда, голова ООЛ, не менше любить лемківські культурні надбання і поцікавиться ближче цим потенціяльним лемківським заповідником.

Павло Кравчук

Захід і...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

менше імпозантну ролю, хоч під дещо зміненою назвою абстрактного експресіонізму. Саму назву „абстрактний експресіонізм" вперше застосовано для визначення безпредметних образів Василя Кандінського, виконаних після 1910 року, таких як „Пано 3", „Пано 4" й інші. Згодом, назву „абстрактний експресіонізм" почали вживати для окреслення американського малярства, виниклого в 1940 роках, під час Другої світової війни і безпосередньо після неї. Тут основоположником того руху був німець Ганс Гофман. Він прибув до Америки близько 1930 року. Обдарований учитель, Гофман зосередив знання і досвід цілого життя, щоб навчити молодих малярів висловлюватися формою „чистого" малярства, безпосередньо передавати думки і переживання за допомогою кольорів, ліній і площин, зберігаючи при тому спонтанність самої дії малювання. Абстрактний експресіонізм, прозваний критиком Гаролдом Розенберґом „малярством дії", мабуть, дійсно найоригінальніший і напевно найвпливовіший внесок Америки в міжнародне абстрактне малярство. Особливим досягненням цього руху було свідоме використання спостереження, що самі малярські матеріяли так, як і сама дія малювання, можуть втілювати не естетичні в своїй основі імпульси і перетоплювати їх в естетичний чинник. У протилежність сюрреалістам, абстрактні експресіоністи не захоплювались фантазією й іраціональністю, а їхні шукання були трудні й вдумливі. Аршіл Ґоркі в своєму пізньому періоді, приблизно від 1940 року аж до своєї смерти 1948 року, був видатним піонером цього руху. В праці Марка Ротко, Вілліяма Базітеса, Роберта Мадервелла, Марка Толі, Джемса Брукса, Теодора Стамоса, Франца Клейна, Кліффорда Стілла, Адольфа Ґоттілба і Бредлі Вокера Томліна та інших ця течія пройшла через велику різнорідність особистих манер. Цікаві відміни мала ця течія в Німеччині, Франції, Англії, Італії, Еспанії, Японії, Латинській Америці. Провідним представником абстрактного експресіонізму, дозрілого до безпредметного малярства, і мабуть найконтраверсійнішою його постаттю був Джексон Поллок. Він досягнув несамовитого насичення вислову технікою накраплювання і бризкання фарбою на великі розміром, розтягнені на долівці полотна. Інша провідна постать, Віллем де Кунінг, не зважаючи на його велетенський вплив на завершення бепредметного малярства частіше від інших звертався до реальних зображень.

У 1950 роках ми були свідками абсолютної гегемонії абстрактного експресіонізму, чи краще безпедметного малярства, над усіми проявами мистецького життя, включно з критикою і музеями. Абстрактний експресіонізм виповнив обсяжність мистецтва по самі його вінця суроґатом „мистецтво для мистецтва", у лябіринт розуміння якого були втаємничені лише одиниці. Здавалося, що ось-ось воно переллється, неспроможне вмістити стереографічних повторювань, виплеканих на безпредметних новотворах. Очікувано голосу сміливця — „Король голий!", а з ним повороту мистецтва з „незрозумілого" світу. Нова зміна заявила про свою присутність на порозі 1960 років і на велике розчарування традиціоналістів виявилася не такою, якої сподівалися.

РЕПЛІКА НА РЕПЛІКУ

(Закінчення зі ст. 2-ої)

совєтське видання), том І, книга І, де подано документи від імени „Народнього Секретаріяту" (не „Комісаріяту", як думає О. Тарнавський), проголошені оригінально у „Вестнику Украинской Народной Респуб лики" в Києві, 22/9 лютий 1918 рік. Є подібні документи в тому ж таки збірнику, де „Вестник Украинской Народной Республики" виходив вже в Полтаві від 9/22 березня 1918 року, а потім в Катеринославі від 19/1 квітня/березня і в Таганрозі від 29/11 березня/квітня того ж року.

О. Тарнавський помиляється, коли думає, що Українська Центральна Рада проголосила вперше Українську Народню Республіку IУ Універсалом 9/22 січня 1918 року, бо це проголошення сталося III Універсалом 7/20 листопада 1917 року. Отож, було не так, як думає О. Тарнавський, що Українська Центральна Рада копіювала проголошену большевиками в Харкові „Українську Народню Республіку", а якраз навпаки: большевики в тому випадку копіювали діяльність Української Центральної Ради, також проголошенням „Народнього Секретаріяту" в противагу „Генеральному Секретаріятові" УЦР. Про те все О. Тарнавський міг би легко довідатися, заглянувши до історичних документів (от як Універсали УЦР) і не розпочинати в пресі цілком непотрібної дискусії.

Чи можна і потрібно критикувати наших „відомих професорів і академіків", як про це згадує О. Тарнавський, то залишаю цю справу відкритою і думаю, що це справа чисто особиста.

Євген Пастернак
Торонто, Онт.

Округа УНС...

(Закінчення зі стор. 1)

секретарі: Іван Петрунцьо — 13 нових членів, і вже має придбанижх 18; Йосиф Чабан — 3, вже має придбаних 18, а інші секретарі принесли по одній аплікації. Сума забезпечення нових 22 членів виносила 35,000 долярів. На закінчення доповіді Гавриш дав практичні поради, як забезпечувати нових членів і закликав до дружньої співпраці, а головно — здержати втрату членства в Союзі.

З черги були запити до доповідачів, а відтак відбулася речева дискусія, під час якої дискутанти заторкнули багато важливих справ. У дискусії слово забирали: Йосиф Сидор, Іван Петрунцьо, Йосиф Чабан, Тимко Бутрей, Михайло Хомин, Ольга Дудич, Петро Ґелетій, Михайло Морген і Адольф Словік. Підсумовуючи перебіг нарад і заторкнені дискутантами справи, слід ствердити, що Округа Твердого Вугілля має патріотичних секретарів, які добро Союзу ставлять на перше місце.

На внесок голови Округи Тимка Бутрея схвалено закупити одну четверту сторінки в Союзовому Альманасі за 1981 рік. Також на внесок Тимка Бутрея всі спільно помолилися за скоре звільнення українця Майкела Метрінка, одного з 52-ох закладників в Ірані, батьки якого мешкають в Олифанті, Па. При тому всі одноголосно на прохання Бутрея схвалили просити Екзекутивний Комітет УНСоюзу признати тиждень вільного побуту на Союзівці для Майкела Метрінка, коли повернеться до ЗСА.

Наради закінчено молитвою, і всі присутні почували себе, як члени одної родини. Відтак всі були запрошені до перекуски, яку приготовили Андрея і Йосиф Чабан з 242-го Відділу Фраквіл. За смачну перекуску присутні відспівали їм многоліттсвіє, а відтак ще проспівали і для Марії Душник, Петра Ґелетія, Йосифа Сидора і Тимка Бутрея.

Брежнєв...

(Продовження зі стор. 1)

нах, які не існують, кажуть речники Пентаґону, хоч погоджуються, що Уряд ЗСА поробив деякі пересування для охорони інтересів Америки і вільного світу взагалі, який таки не може обійтися без достави арабської нафти. До таких країн належить, наприклад, Японія і багато европейських держав.

У пов'язанні з роззброєневою конференцією, яка розпочалась ще 16-го жовтня ц. р. в Женеві, Брежнєв натякнув, що, мовляв, „Совєтський Союз все був готовий для обговорення серіозних справ" з метою привернути в світі мир, співробітництво і продовження політики детанту. Він однак підкреслив, що не може бути жадної домовлености про европейське роззброєння перед ратифікацією Сенатом ЗСА договору про скорочення стратегічної нуклеарної зброї (САЛТ II)) підписаного ним і президентом Джіммі Картером у Відні.

Совєтський лідер признався, що Рада Міністрів СССР воліла б перекинути частину фондів призначених на оборону на інші ділянки господарського життя, щоб покращати становище совєтських громадян. Політичні спостерігачі і західні дипломати в Москві заявляють, що таким ствердженням Брежнєв посередньо признався до економічних труднощів, які тепер, у зв'язку з поганими жнивами, переживає СССР. Тому і „наступило" в нього таке велике тяготіння до політики детанту, співробітництва і бажання роззброюватись.

Картер і Реґен...

(Закінчення зі стор. 1)

політику, як недостатню для добра й майбутнього країни, і казав, що він, як наступний президент справуватиметься краще. Обидва кандидати ні в чому не виходили поза плятформу відповідно своїх партій, і, як Демокартична партія зацікавлена більше різними соціяльними програмами, таку тенденцію зауважувалося й у всіх відповідях Президента. Натомість Реґен, як речник Республіканців, дораджував дати більшу ініціятиву приватному секторові, який, на його думку, краще розроблятиме стосовні ділянки, ніж це робить Уряд.

Джіммі Картер акцентував більше зовнішню політику Америки, попереджав про небезпеку війни, якщо не зберігати якнайбільшу обережність у діях з інтернаціональними кризами, до чого себе уважає експертом, закликав до традиційних вартостей у житті й адресувався до традиційно демократичних виборців: етнічних груп, робітництва, громадян південних стейтів, жіноцтва й чорних,— тих, що загалом традиційно демократично голосують. Роналд Реґен з такою самою настирливістю й твердістю підкреслював також свою миролюбність, свою поміркованість, якщо йтиме мова про „гарячі місця" неспокоїв у світі, наголошував колишні американські добрі якості, ініціятивність і вміння давати собі раду без допомоги завеликого уряду у Вашінґтоні і також адресувався переважно до традиційних голосуючих за республіканського кандидата і тих, що незадоволені сучасним станом у ЗСА та хотіли б зміни.

Спокійні й рівні ці дебати, — уважають коментатори, — не переконають вже переконаних, тобто не позбавлять одного чи другого кандидата голосів тих виборців, які вже виробили свою думку про одного і другого; але тому, що в країні є кільканадцять відсотків тих, які все ще не вирішили за кого голосувати, то ці дебати їм можуть допомогти зробити такий вибір, це в свою чергу перерішить вислід 4-го листопада в один або в другий бік. Знавці цієї справи і взагалі відповідальні аналісти твердять, що сьогодні передбачити, хто буде в Америці при владі на наступні чотири роки, ще не можна.

Розалін Картер...

(Продовження зі стор. 1)

Група демократів вітають Першу Лейді в Нюарку.

Стоячою овацією українці і вітали початок її слова і зустріли закінчення промови пані Картер, а отець-парох передав подарунок — ляльку в українському строї — від шкільних дітей парафії.

Михайло Матіяш, місцевий демократичний активіст, мав нагоду також привітати подарунком — писанкою — Першу Лейді і покликав ініціяторку цього дарунку Марію Лисогір, яка була в залі. Прощаючи Першу Пані, Й. Лисогір згадав про злободенне питання закладників в Теґрані і пригадав, що серед тих 52-ох американців-дипломатів є і молодий українець Майкел Метрінко, що пані Картер вислухала з увагою, як і численні працівники телевізії, радіо і преси.

Наступним тягом цих перших в історії відвідин була пресова конференція з Першою Лейді, де кореспонденти кількох газет і телевізійних станцій запитували Р. Картер про справи, що їх цікавили. На цій конференції були три представники „Свободи" і „Українського Тижневика", які теж мали нагоду запитати гостю про деякі справи. Р. Картер давала вичерпні відповіді на поставлені питання, ні на хвилинку не забуваючи віддати належне своєму чоловікові-Президентові, і гостро, хоч дуже опанованим голосом, що є ознакою цієї Першої Лейді, критикувати погляди опонента її чоловіка, Роналда Реґена.

На закінчення відвідин Р. Картер оглянула церкву св. Івана Хрестителя з-зовні й всередині. По дорозі з будинку школи до церкви вона стискала десятки до неї простягнених рук. Кожному сказала миле слово, кожного обдарувала сердечним усміхом, біля декого зупинившись на кілька секунд чи хвилин на превелику тривогу численної її ескорти, на відповідальності якої спочивала її безпека. Священики цієї парафії і сестра Неоніля супроводжували Першу Лейді. Кілька репортерів місцевих нюджерзьких газет опитували присутніх тут осіб про цю подію та про їхні враження.

Церква справила на Розалин Картер сильне враження, як і увага всіх українців, які аплодували, радісно віталися й довго сердечно прощалися з гостею, а найбільше сивочолий отець-парох і зворушена до глибини душі, готова вже сьогодні віддати свій голос на Президента, сестра Неоніля, руку якої не випускала зі своєї Перша Лейді.

Від'їхала автокада, що складалася з кількох десятків автомобілів, — після 4-ої години,— Розалин Картер від церкви під оплески й вітальні помахи руками й хусточками зібраних тут українців, і багато дитячих голівок ще довго дивилися в бік, куди поїхав кортеж незвичайної гості, до якої „легко було доступити, бо вона така людяна", — як потім висловилася одна старша українка про неї.

Один громадянин, захоплено хвалився, що привітався, стискаючи руку Першої Лейді ЗСА, аж двічі. Багато із зібраних „навернулися" на демократів, як це наступного дня відмітили місцеві газети у обширних звідомленнях.